

ČLÁNKY

Určení sudiště v případě pomluvy na internetu – několik poznámek k judikatuře Soudního dvora Evropské unie

Tereza Kyselovská*

Cíl příspěvku

Představme si, že na internetu, na webových stránkách např. časopisu nebo deníku, sociální síti nebo blogu je zveřejněna informace, která se negativně dotýká naší pověsti a osobnostních práv. Jakým způsobem se proti takové informaci můžeme bránit? Kde můžeme podat žalobu na náhradu škody, případně žádat, aby byla informace odstraněna? Odpovědí na tyto otázky se

zabývá tento článek. Jeho cílem je zhodnotit pravidlo pro založení mezinárodní příslušnosti soudů dle článku 5 odst. 3 Nařízení Brusel I v případě porušení osobnostních práv a pomluvy na internetu. Pravidlo mezinárodní příslušnosti soudů bude analyzováno ve světle relativně nedávné judikatury Soudního dvora EU. Tento článek si klade za cíl zhodnotit pracovní hypotézu: „*Interpretace kritéria místa škodné události v judikatuře Soudního dvora EU pro případy pomluvy na internetu neodpovídá požadavku právní jistoty a předvídatelnosti stran.*“

* JUDr. Tereza Kyselovská, Ph.D., Katedra mezinárodního a evropského práva, Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

Úvod

I přes vysokou míru zjednodušení lze internet stále pojímat jako místo bez hranic s relativně volným a neomezeným přístupem k informacím a jejich šíření. Většina činností, které na internetu vykonáváme (nakupování na webových stránkách internetového obchodu nebo sdílení informací na sociálních sítích) může mít ze své podstaty mezinárodní charakter. Na internetu je poměrně snadné vstoupit do právního vztahu obsahujícího mezinárodní prvek. A to právě díky zmiňované „bezhraničnosti“. Problematika právních vztahů s mezinárodním prvkem a sporů z nich vznikajících je předmětem mezinárodního práva soukromého a procesního. To je založeno na principu teritoriality a navázání právního jednání a jeho účinků k území určitého státu a jeho právního řádu.

Právní vztahy vznikající online v prostředí internetu mohou přinést řadu otázek pro určení právního režimu a příslušnosti soudů v případě vzniku sporu. Řešení je ztíženo i tím, že zatím neexistuje dostatek rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie, které by se zabývaly interpretací hraničních určovatelných kritérií pro založení mezinárodní příslušnosti soudů pro vztahy vznikající online. Nejen z tohoto důvodu bylo velmi očekáváno rozhodnutí Soudního dvora EU ve spojených věcech C-509/09 (eDate Advertising GmbH proti X) a C-161/10 (Olivier Martinez, Robert Martinez proti MGN Limited) (toto rozhodnutí je dále v textu citováno jako rozhodnutí ve věci eDate).¹

V první části rozhodnutí ve věci eDate se Soudní dvůr EU zabýval interpretací článku 5 odst. 3 Nařízení Brusel I² a pravidla „místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“ (*lex loci delicti*) pro pomluvu (údajně porušení osobnostních práv) na internetu. Jedná se o kritérium, které bylo vytvořeno dlouho před rozvojem a komercializací internetu. Jeho interpretace v kontextu online prostředí byla proto velmi očekávána.

Ve druhé části svého rozhodnutí se Soudní dvůr EU zabýval interpretací článku 3 odst. 1 a 2 směrnice o elektronickém obchodu.³ Rozbor této části rozhodnutí

¹ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 25. října 2011, eDate Advertising GmbH vs. X (C-509/09) a Olivier Martinez a Robert Martinez proti MGN Limited (C-161/10), spojené věci C-509/09 a C-161/10. In: *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad publikace Evropské unie [citováno 10.9.2013]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

² Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. In: *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad publikace Evropské unie [citováno 1.9.2012]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informačních společností, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu. In: *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad publi-

čení předmětem tohoto článku, nicméně s ohledem na celistvost výkladu bude také ve stručnosti uveden.⁴

Předběžné otázky položené ve věci eDate

Jak spor v původním řízení C-509/09,⁵ tak spor v původním řízení ve věci C-161/10⁶ se týkal založení mezinárodní příslušnosti soudů v případě údajného porušení osobnostních práv zveřejněním informace na internetu.

Pro vyřešení obou sporů bylo nezbytné určit mezinárodní příslušnost předkládajících soudů. Soudy přerušily řízení a v tomto ohledu podaly k Soudnímu dvoru EU předběžné otázky týkající se výkladu článku 5 odst. 3 Nařízení Brusel I a jeho kritéria „místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“ v případě (hrozícího) poškození osobnostních práv zveřejněním informace na webových stránkách.

Položené předběžné otázky se týkaly možnosti výkladu uvedeného kritéria ve smyslu, zda může dotčená osoba podat zdržovací žalobu proti provozovateli inter-

kace Evropské unie [citováno 1.9.2012]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁴ K podrobnější analýze rozhodnutí ve věci eDate srov. např. KYSELOVSKÁ, Tereza. Určení mezinárodní pravomoci (příslušnosti) soudů ve sporech týkajících se porušení osobnostních práv zveřejněním informací na internetu. *Revue pro právo a technologie*, Brno: Masarykova Univerzita: Právníká fakulta, 2011, roč. 2, č. 4, s. 25-27. ISSN 1804-5383.

⁵ Spor v původním řízení ve věci C-509/09 (eDate Advertising GmbH proti X) se týkal pana X s bydlištěm v Německu, který byl v roce 1993 odsouzen německým soudem k trestu odnětí svobody za vraždu, a v roce 2008 podmínečně propuštěn. Společnost eDate Advertising s domicilem v Rakousku měla na svém internetovém portálu www.rainbow.at do roku 2007 umístěnu informaci o panu X a jeho stížnosti proti rozsudku, na kterého byl odsouzen. Pan X vyzvala společnost eDate Advertising, aby se zdržela zveřejňování jakýchkoliv informací, a to i *pro futuro*. Společnost eDate Advertising na tuto výzvu nereagovala, nicméně informace byla z internetové stránky stažena. Pan X podal zdržovací žalobu k německým soudům na společnost eDate Advertising (vlastníka internetového portálu), aby přestala uvádět údajně hanobící informace o jeho osobě s uvedením plného jména. Společnost eDate Advertising zpochybnila mezinárodní příslušnost německých soudů.

⁶ V původním řízení ve věci C-161/10 (Olivier Martinez, Robert Martinez proti MGN Limited) podali dva francouzští státní příslušníci žalobu na náhradu škody k Tribunal de Grande Instance de Paris na porušení práva na ochranu soukromí a práva na podobu. K narušení soukromí mělo dojít zveřejněním fotografií a anglicky psaného textu s informacemi o osobě žalujícího na internetové stránce www.sundaymirror.co.uk, kterou provozuje společnost MGN založená podle anglického práva. Proti této společnosti podal žalující žalobu u francouzských soudů. Žalovaná společnost MGN zpochybnila mezinárodní pravomoc francouzských soudů z důvodů nedostatečné souvislosti mezi sporným zveřejněním na internetu a údajnou újmou způsobenou na francouzském území.

netových stránek nezávisle na tom, ve kterém členském státě je provozovatel usazen. A to i u soudů každého členského státu, ve kterém mohou být stránky zobrazeny. Případně, zda je předpokladem mezinárodní příslušnosti soudů členského státu, v němž provozovatel není usazen, nějaká další zvláštní souvislost internetových stránek se státem sídla soudu. Tato předběžná otázka byla dále rozvedena - podle jakých kritérií se taková zvláštní souvislost určuje (zda je možné jako doplňující kritérium uplatnit cílené zaměření stránek na uživatele internetu ve státě sídla soudu; zda musí existovat prokazatelná souvislost zveřejněné informace se státem sídla soudu; zda je nutný určitý počet zobrazení napadených internetových stránek ve státě sídla soudu; jaký je jazyk šíření sporných informací; či zda existují nějaká jiná kritéria)?

Ve věci C-509/09 byla k Soudnímu dvoru EU položena i další předběžná otázka. Dle předkládajícího německého soudu, je-li dána mezinárodní příslušnost německých soudů, vyvstává otázka, jaké právo se použije. To souvisí s interpretací článku 3 odst. 1 a 2 směrnice o elektronickém obchodu.⁷ Je otázkou, zda směrnice v uvedeném ustanovení má povahu kolizní normy v tom smyslu, že i v oblasti občanského práva stanovuje výlučné použití práva platného v zemi původu, a tím vylučuje použití vnitrostátních kolizních norem. Nebo se jedná pouze o korektiv na hmotněprávní úrovni, který ovlivňuje použitelné právo určené na základě vnitrostátních kolizních norem podle požadavků země původu.

Rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci eDate

Při výkladu kritéria „*místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události*“ v případě pomluvy na internetu vyšel Soudní dvůr EU ze své dřívější judikatury, jejíž body by mohly být shrnuty následovně: Jedná se o výjimku z obecné příslušnosti stanovené v článku 2 Nařízení Brusel I (bydliště žalovaného), která je založena „*na existenci zvláště úzké souvislosti mezi sporem a soudy míst, kde došlo ke škodné události, která odůvodňuje určení příslušnosti těchto soudů z důvodů řádného výkonu spravedlnosti a užitečné organizace řízení.*“⁸

⁷ Článek 3 odst. 1 a 2 směrnice o elektronickém obchodu: „(1) Každý členský stát dbá, aby služby informační společnosti poskytované poskytovatelem usazeným na jeho území dodržovaly platné vnitrostátní předpisy z příslušné koordinované oblasti. (2) Členské státy nemohou z důvodů spadajících do koordinované oblasti omezovat volný pohyb služeb informační společnosti z jiného členského státu.“

⁸ Bod 40 odůvodnění rozhodnutí ve věci eDate.

Pravidlo „*místo, kde došlo ke škodné události*“ je možné aplikovat jak na místo, kde byla způsobena škoda, tak na místo, kde došlo k události, která škodu způsobila. Pro případy porušení osobnostních práv prostřednictvím informací, které jsou šířeny tištěnými médii v různých smluvních státech, použil Soudní dvůr EU tzv. zásadu mozaiky.⁹ Poškozený si může vybrat ze tří sudišť, kde může podat žalobu:

Dle obecného pravidla v článku 2 Nařízení Brusel I může podat žalobu v místě bydliště žalovaného. Dále může žalovat v místě bydliště vydavatele, které informaci poškozující pověst vydal. V těchto dvou místech může poškozený podat žalobu na náhradu veškeré způsobené škody v celém rozsahu. Kromě těchto dvou míst může poškozený alternativně žalovat u soudů místa v členských státech, kde je „znám“ a kde má nějakou pověst. U těchto soudů však může uplatnit pouze poměrnou výši náhrady škody podle rozsahu škody, která poškozenému na území těchto států vznikla. Je na vůli a výběru poškozeného, které z těchto tří alternativ zvolí. Své rozhodnutí může poškozený založit na řadě faktorů jak právních (délka řízení, procesní předpisy, právo rozhodné apod.), tak i mimoprávních (jazyk, kulturní blízkost apod.).¹⁰

Soudní dvůr dále uvedl, že tato interpretace článku 5 odst. 3 Nařízení Brusel I poměrně dobře funguje pro klasická tištěná média. U těchto vydavatelů je možné na základě údajů objednatelů zjistit počet výtisků a místa (členské státy), kam byly distribuovány. Situace je však složitější u informací šířených prostřednictvím internetu. Svým zveřejněním online se informace stává dostupnou kdekoliv a kdykoliv. Její umístění na internetu je relativně trvalé bez ohledu na to, zda vydavatel informace měl v úmyslu její šíření do dalších zemí. Tento argument využil Soudní dvůr EU pro vytvoření dalšího zvláštního kritéria spočívající v tzv. „*centru zájmu poškozené osoby*“.¹¹ Toto kritérium by mělo být

⁹ Bod 42 odůvodnění rozhodnutí ve věci eDate. Tzv. „zásada mozaiky“ byla Soudním dvorem EU poprvé použita v rozhodnutí ze dne 7. března 1995, Fiona Shevill, Ixora Trading Inc., Chequepoint SARL a Chequepoint International Ltd vs. Presse Alliance SA, věc C-68/93. In: *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad publikace Evropské unie [citováno 28. 1. 2013]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/> (dále citováno jako rozhodnutí ve věci Shevill).

¹⁰ K bližší a podrobnější analýze mezinárodní příslušnosti v článku 5 odst. 3 Nařízení Brusel I doporučujeme např. VALDHANS, Jiří. Právní úprava mimosmluvních závazků s mezinárodním prvkem. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 277 s. S. 113 a násl.

¹¹ Posudek Generálního advokáta k rozhodnutí ve věci eDate pracuje s pojmem „těžiště střetu“ mezi majetkem a dotčenými zájmy poškozené osoby, bod 58: „*Těžiště střetu*“ by bylo takové místo, ve kterém soud může za co nejlepších podmínek projednat střet mezi svobodou přijímat a rozšiřovat informace a právem na ochranu projevu osobní povahy. K tomu dochází v tom členském státě, v němž se „zviditelní“ či projeví nejintenzivněji síla zásahu do práva na dobrou pověst nebo na soukromý život a dosah zveřejnění konkrétní informace nebo

nezávislé na technické povaze prostředku šíření informace.

Několik poznámek k rozhodnutí Soudního dvora ve věci eDate

Soudní dvůr si byl jistě vědom velkého očekávání odborné veřejnosti, které s sebou jeho rozhodnutí ve věci eDate přinese. Jak již bylo uvedeno, jedná se o první rozhodnutí, které se zabývá interpretací článku 5 odst. 3 Nařízení Brusel I a kritéria místa škodné události v případě pomluvy na internetu. Podle názoru autorky však rozhodnutí a jeho odůvodnění nenaplnilo očekávání a je nutné jej podrobit velmi kritické analýze. I v odborných kruzích vyvolalo silné reakce. Někteří autoři toto rozhodnutí považují za „*vůbec nejhorší rozhodnutí Soudního dvora v otázce interpretace Nařízení Brusel I.*“¹² Jiní autoři mají smířlivější názor a ono „kreativní“ rozhodnutí Soudního dvora EU považují za vhodně flexibilní a v dnešní době nutné.¹³ Podívejme se tedy na obsah rozhodnutí a jeho odůvodnění.

Soudní dvůr odůvodnění rozhodnutí založil na ústřední myšlence zvláštní povahy a univerzálnosti šíření informací na internetu. Tato povaha „*snižuje užitečnost určovatele týkajícího se šíření informací [...].*

případného názoru. V tomto členském státě bude držiteli osobnostního práva způsobena škoda největšího rozsahu a intenzity. Rovněž tak, a to je z hlediska právní jistoty bezpochyby významné, se bude jednat o území, na němž mohl sdělovací prostředek předvídat, že by mohlo případně dojít k porušení, v jehož důsledku existuje riziko podání žaloby vůči němu. V tomto ohledu bude těžiště tam, kde se soud nachází v pořadí v nejnepříhodnější situaci k celkovému posouzení střetu mezi hodnotami, o které se jedná.“ Těžiště střetu se tak dle Generálního advokáta skládá z „centra zájmů“ poškozené osoby a povahy informace, která musí být vyjádřena způsobem, který dovolí rozumně předvídat, že je uvedená informace na určitém území objektivně významná.

¹² „...*The decision has strong claims to be the worst that the Court has ever delivered on the Brussels I régime, conflicting with long established principles central to the functioning of the Regulation and giving the impression either that the Court considers itself at liberty to make up new rules of jurisdiction on the spot or that there is a sacred text in its library in which the Regulation's rules are elaborated, but to which the outside world does not yet have access.*“ In: DICKINSON, A. By Royal Appointment: No Closer to an EU Private International Law Settlement [online]. Conflict of Laws.net. News and Views in Private International Law, 2012 [citováno 27.9.2013]. Dostupné z <http://conflictoflaws.net/2012/by-royal-appointment-no-closer-to-an-eu-private-international-law-settlement/>.

¹³ BOGDAN, Michael. *Defamation in the internet. Forum delicti and the e-commerce directive. Some comments on the ECJ Judgment in the eDate Case.* In: BONOMI, Andrea; ROMANO, Gian Paolo. *Yearbook of Private International Law.* Volume XIII (2011). Sellier, 2012. 701 s. ISBN 978-3-86653-227-4. S. 485.

*Navíc z technického hlediska není vždy možné tento rozsah šíření s určitostí a spolehlivostí kvantifikovat ve vztahu ke konkrétnímu členskému státu, a proto ani ohodnotit újmu způsobenou výlučně v tomto členském státě.“*¹⁴ K nejčastějším případům pomluvy dochází v médiích, novinách, časopisech apod. V dnešní době většina médií využívá různé způsoby sdělování informací, ať už v tištěné formě, prostřednictvím internetu, Facebooku, Twitteru apod. Rozlišování mezi těmito způsoby komunikace může vést k rozdílným soudním rozhodnutím v případech stejných nebo podobných skutkových stavů. Argument Soudního dvora o nemožnosti kvantifikace rozsahu šíření informace nelze považovat za přesný. Každý uživatel internetu někdy zažil, že přístup k některým informacím je omezen pouze na území určitého státu (typicky Youtube). Stejně tak řada webových stránek má povolený přístup za podmínky registrace nebo po zaplacení určité částky (např. některé deníky nebo zájmové webové stránky). Uživatelé jsou identifikováni podle IP adres, správci webových stránek mají informace o počtu „kliknutí“, resp. shlédnutí nebo stažení určitého obsahu. Je proto naivní se domnívat, že by kvantifikace a možnost ohodnocení újmy byla tak neurčitá a nespolehlivá.

Alternativní pravidlo pro příslušnost v článku 5 odst. 3 Nařízení Brusel I je založeno na existenci zvláště úzké souvislosti mezi sporem a soudy místa, kde došlo ke škodné události. Cílem vytvoření alternativního pravidla příslušnosti bylo zajištění „*rádného výkonu spravedlnosti a užitečné organizace řízení.*“¹⁵ S ohledem na tento cíl Nařízení Brusel I by bylo možné se domnívat, že se Soudní dvůr vydá spíše cestou užší interpretace kritéria místo škodné události, resp. vyloučí jeho aplikaci pro případy potenciální mnohosti míst vzniku škody.¹⁶ Takové řešení by bylo ostatně v souladu s přístupem Soudního dvora v případech mnohosti míst plnění a interpretace alternativního pravidla příslušnosti „*místo plnění*“ v článku 5 odst. 1 Nařízení Brusel I.^{17,18} Soudní dvůr se však rozhodl vydat jinou cestou.

¹⁴ Bod 46 odůvodnění rozhodnutí ve věci eDate.

¹⁵ Bod 40 odůvodnění rozhodnutí ve věci eDate.

¹⁶ DICKINSON, A. By Royal Appointment: No Closer to an EU Private International Law Settlement [online]. Conflict of Laws.net. News and Views in Private International Law, 2012 [citováno 27.9.2013]. Dostupné z <http://conflictoflaws.net/2012/by-royal-appointment-no-closer-to-an-eu-private-international-law-settlement/>.

¹⁷ V případě mnohosti míst plnění Soudní dvůr rozhodl, že výkon takové povinnosti není teritoriálně omezen. S ohledem na právní jistotu a předvídatelnost není možné dovolit, aby k projednání této věci byly příslušné soudy kdekoli po celém světě. Článek 5 odst. 1 písm. a) není v tomto případě na základě rozhodnutí ve věci C-256/00 Besix aplikovatelný a je nutné se vrátit k obecné příslušnosti dle článku 2 Nařízení Brusel I. Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. února 2002, Besix SA vs. Wasserreinigun, věc C-256/00. In: *EUR-lex*

Hlavním argumentem pro rozšíření interpretace kritéria „*místo škodné události*“ byly „*obtíže se zavedením v kontextu internetu uvedeného hraničního určovače týkajícího se realizace újmy [...] v protikladu k závažnosti újmy, která může vzniknout nositeli osobnostního práva, jenž zjistí, že obsah informace zasahující do uvedeného práva je přístupný kdekoliv na Zemi.*“¹⁹ Soudní dvůr EU proto cítil potřebu přizpůsobit uvedené kritérium pro poškození osobnostního práva na internetu. A to tak, aby poškozený mohl podat žalobu na náhradu celé újmy v místě, kde došlo k újmě způsobené v Evropské unii uvedeným porušením.²⁰ Tímto se dostáváme k jádru rozhodnutí ve věci eDate. Soudní dvůr v tomto bodě a na základě tohoto argumentu zavádí nový termín „*centrum zájmů poškozeného*“. Dle Soudního dvora „*vzhledem k tomu, že dopad obsahu informace zveřejněné na internetu na osobnostní práva osoby může být lépe posouzen soudem místa, kde má údajný poškozený centrum svých zájmů, splňuje příznání příslušnosti tomuto soudu cíl spočívající v řádném výkonu spravedlnosti [...].*“²¹

Je otázkou, zda bylo skutečně nezbytně nutné vytvářet další „globální“ kritérium. Na jedné straně lze chápat, že se Soudní dvůr snažil reagovat na současnou situaci a technologický rozvoj. Sám Soudní dvůr v bodě 43 odůvodnění rozhodnutí ve věci eDate své argumenty relativizuje: „*[...] i když je pravda, že omezení příslušnosti soudů státu, v němž je informace šířena, pouze na újmu způsobenou ve státě sídla soudu s sebou nese nepříznivé následky, má žalobce nicméně stále možnost podat svůj návrh v celém rozsahu k soudu buď místa bydliště žalovaného, nebo místa, kde je vydavatel, který zveřejnil článek poškozující pověst, usazen.*“ Kromě toho má poškozený možnost podat žalobu na poměrnou část náhrady škody k soudům každého smluvního státu, ve kterém došlo ke zveřejnění nebo k poškození jeho pověsti. Tyto soudy jsou příslušné k rozhodování pouze o újmě, která byla způsobena ve státě sídla soudu.²²

Dalším problematickým výsledkem rozhodnutí ve věci eDate je vytvoření onoho kritéria „*centrum zájmů poškozeného*“. V tomto místě může poškozený podat žalobu na náhradu celé újmy. Ačkoliv se jedná o nový a významný termín, Soudní dvůr nabízí jen velmi stručnou definici v bodě 49 odůvodnění rozhodnutí. A právě

na tomto místě Soudní dvůr nejvíce relativizuje význam pravidel alternativní příslušnosti v systematické Nařízení Brusel I. Dle Soudního dvora je „*místem centra zájmů poškozeného obecně místo jeho obvyklého bydliště*“. Jak dále Soudní dvůr uvádí, „*osoba však může mít centrum zájmů také v členském státě, v němž nemá obvyklé bydliště, pokud jiné indicie, jako například výkon profesní činnosti, mohou prokázat zvláště úzkou vazbu k tomuto státu.*“²³ Toto kritérium je podle Soudního dvora v souladu s cílem předvídatelnosti pravidel pro určení příslušnosti.²⁴ Problém s tímto kritériem a jeho odůvodněním spočívá především v tom, že Soudní dvůr tím *de facto* snižuje význam obecného pravidla příslušnosti v článku 2 Nařízení Brusel I.²⁵

Kromě toho je Soudní dvůr v následujícím bodě odůvodnění rozhodnutí v přímém rozporu sám se sebou. V bodě 50 odůvodnění Soudní dvůr uvádí, že kritérium centra zájmů poškozeného je předvídatelné jak pro poškozeného, tak pro žalovaného. Vydavatel poškozující informace může podle Soudního dvora v době zveřejnění informace na internetu znát centrum zájmů osob, kterých se zveřejnění týká. Bez dalšího Soudní dvůr uzavírá, že „*je tedy třeba mít za to, že určovatel týkající se centra zájmů umožňuje zároveň žalobci snadno určit soud, u něhož může podat žalobu, a žalovanému přiměřeně předvídat, u kterého soudu může být žalován.*“ Přitom sám Soudní dvůr uznává, že centrum zájmů poškozeného může být i v jiném místě, než je místo jeho obvyklého bydliště. Může záležet i na jiných indicích, které mohou prokázat zvláště úzkou vazbu poškození a tedy sudiště i k jinému státu.²⁶

S vymezením pojmu centrum zájmů poškozeného jsou spojeny další otázky. Osoba může mít celou řadu „*center zájmů*“, založených na různých aspektech jejího života. Tato místa se navíc mohou v průběhu času měnit. Jak tedy určit „*zvlášť úzkou vazbu ke státu*“, se kterou Soudní dvůr pracuje? Je zřejmé, že toto kritérium bude relativně dobře aplikovatelné na „*obyčejné*“, veřejně neaktivní osoby. Kdo se ale většinou soudí a žádá náhradu za poškození svých zájmů? Jsou to především veřejně známé osobnosti. Navíc dnes, právě díky internetu, se globální celebritou může stát během chvilky téměř každý.

[právní informační systém]. Úřad publikace Evropské unie [citováno 28.12.2012]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁸ Blíže k analýze alternativních pravidel příslušnosti dle článku 5 odst. 1 Nařízení Brusel I např. KYSELOVSKÁ, Tereza. *Elektronizace a její vliv na vybrané segmenty mezinárodního práva soukromého a procesního* [online]. 2013 [citováno 30.4.2013]. Dizertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Dostupné z: https://is.muni.cz/auth/th/107801/pravf_d/.

¹⁹ Bod 47 odůvodnění rozhodnutí ve věci eDate.

²⁰ Bod 48 odůvodnění rozhodnutí ve věci eDate.

²¹ Bod 48 odůvodnění rozhodnutí ve věci eDate.

²² Bod 42 odůvodnění rozhodnutí ve věci eDate.

²³ Bod 49 odůvodnění rozhodnutí ve věci eDate.

²⁴ Bod 50 odůvodnění rozhodnutí ve věci eDate.

²⁵ K tomu srov. DICKINSON: „*[...] the Court repudiates its longstanding principle of avoiding interpretations of the rules of special jurisdiction in Art. 5 which favour the courts of the claimant's domicile in such a way as to undermine to an acceptable degree the protection which Art. 2 affords to the defendant.*“ In: DICKINSON, A. By Royal Appointment: No Closer to an EU Private International Law Settlement [online]. Conflict of Laws.net. News and Views in Private International Law, 2012 [citováno 27.9.2013]. Dostupné z <http://conflictoflaws.net/2012/by-royal-appointment-no-closer-to-an-eu-private-international-law-settlement/>.

²⁶ Bod 49 odůvodnění rozhodnutí ve věci eDate.

Soudní dvůr v odůvodnění rozhodnutí ve věci eDate potvrdil možnost aplikace pravidla v rozhodnutí ve věci Shevill²⁷ také pro náhradu škody v případech poškození osobnostních práv na internetu. Pokud poškozený nepodá žalobu na náhradu celé nemajetkové újmy, může podat žalobu u soudů každého členského státu, na jehož území je nebo byl přístupný obsah poškozující informace na internetu. Tyto soudy mají příslušnost pouze k rozhodování o újmě způsobené na území členského státu sídla soudu, u kterého je žaloba podána.²⁸ V tomto ohledu je možné si klást otázku, co je tedy účelem kritéria centrum zájmů poškozeného. Dickinson uvádí, že v kontextu především bodů 51 a 48 odůvodnění rozhodnutí ve věci eDate by se pravděpodobně mělo jednat o odvozenou nebo nepřímou škodu.²⁹ Na tomto místě však zároveň připomíná dřívější rozhodnutí Soudního dvora ve věci Marinari,³⁰ ve kterém Soudní dvůr odmítl příliš širokou interpretaci kritéria „místa škodné události“, tedy zahrnující i nepřímou škodu.³¹

Význam rozhodnutí Soudního dvora ve věci eDate pro kolizní normy v Nařízení Řím II

Rozhodnutí Soudního dvora ve věci eDate je významné také z pohledu kolizních norem pro mimo-

²⁷ Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 7. března 1995, Fiona Shevill, Ixora Trading Inc., Chequepoint SARL a Chequepoint International Ltd vs. Presse Alliance SA, věc C-68/93. In: *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad publikace Evropské unie [citováno 28.1.2013]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁸ Bod 51 odůvodnění rozhodnutí ve věci eDate.

²⁹ DICKINSON, A. By Royal Appointment: No Closer to an EU Private International Law Settlement [online]. Conflict of Laws.net. News and Views in Private International Law, 2012 [citováno 27.9.2013]. Dostupné z <http://conflictflaws.net/2012/by-royal-appointment-no-closer-to-an-eu-private-international-law-settlement/>.

³⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. září 1995, Antonio Marinari proti Lloyds Bank plc a Zubaidi Trading Company, věc C-364/93. In: *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad publikace Evropské unie [citováno 28.1.2013]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/> (v textu citováno jako rozhodnutí ve věci Marinari).

³¹ „Whilst it has thus been recognized that the term ‘place where the harmful event occurred’ within the meaning of Article 5(3) of the Convention may cover both the place where the damage occurred and the place of the event giving rise to it, that term cannot be construed so extensively as to encompass any place where the adverse consequences can be felt of any event which has already caused damage actually arising elsewhere.“ Bod 14 odůvodnění rozhodnutí ve věci Marinari. In: DICKINSON, A. By Royal Appointment: No Closer to an EU Private International Law Settlement [online]. Conflict of Laws.net. News and Views in Private International Law, 2012 [citováno 27.9.2013]. Dostupné z <http://conflictflaws.net/2012/by-royal-appointment-no-closer-to-an-eu-private-international-law-settlement/>.

smluvní závazkové vztahy, které jsou upraveny v Nařízení Řím II.³² Dle bodu 7 Preambule k Nařízení Řím II musí být jeho ustanovení v souladu s Nařízením Brusel I.

Za současného právního stavu době neexistuje jednotné kolizní pravidlo pro pomluvu, resp. porušení osobnostních práv. Dle článku 1 odst. 1 písm. g) Nařízení Řím II jsou z jeho rozsahu vyloučeny mimosmluvní závazkové vztahy vznikající z narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy.

V současné době probíhá revize Nařízení Řím II. Dne 2. května 2012 byla na půdě Komise pro právní otázky Evropského parlamentu přijata Zpráva s doporučením Komise pro doplnění Nařízení Řím II.³³ Tato Zpráva doporučuje doplnit do Nařízení Řím II kolizní pravidlo pro mimosmluvní závazkové vztahy vznikající z narušení osobnostních práv a pomluvy.³⁴ Nové pravidlo

³² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy. In: *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad publikace Evropské unie [citováno 1.1.2013]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

³³ Report 2 May 2012 with recommendations to the Commission on the amendment of Regulation (EC) No 864/2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II). (2009/2170(INI)) [online]. Committee on Legal Affairs, Rapporteur: Cecilia Wikström [citováno 29.9.2013]. Dostupné z http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A7-2012-0152&format=XML&language=EN#_part1_def10.

³⁴ „The European Parliament considers that the following Recital 32a and Article 5a ought to be added to Regulation (EC) No 864/2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II):

Recital 32a

This Regulation does not prevent Member States from applying their constitutional rules relating to freedom of the press and freedom of expression in the media. In particular, the application of a provision of the law designated by this Regulation which would have the effect of significantly restricting the scope of those constitutional rules may, depending on the circumstances of the case and the legal order of the Member State of the court seised, be regarded as being contrary to the public policy (ordre public) of the forum.

Article 5a

Privacy and rights relating to personality

1. The law applicable to a non-contractual obligation arising out of a violation of privacy or rights relating to the personality, including defamation, shall be the law of the country in which the most significant element or elements of the loss or damage occur or are likely to occur.

2. However, the law applicable shall be the law of the country in which the defendant is habitually resident if he or she could not reasonably have foreseen substantial consequences of his or her act occurring in the country designated by paragraph 1.

3. Where the violation is caused by the publication of printed matter or by a broadcast, the country in which the most significant element or elements of the damage occur or are likely to occur shall be deemed to be the country to which the

dlo je vytvořeno právě s ohledem na vývoj judikatury Soudního dvora EU a rozhodnutí ve věci eDate.

Interpretace směrnice o elektronickém obchodu

Po určení příslušného soudu vyvstává další otázka, a sice jakým právem se bude daná otázka řídit. Jak bylo uvedeno v úvodu, Soudní dvůr se ve zkoumaném rozhodnutí vyjádřil k otázce interpretace článku 3 odst. 1 a 2 směrnice o elektronickém obchodu. Předkládací soud se dotázal, zda uvedené ustanovení směrnice má povahu kolizní normy v tom smyslu, že v oblasti občanského práva výlučně použít práva platného v zemi původu, a tím vylučuje použití vnitrostátních kolizních norem. Nebo se jedná pouze o korektiv na hmotněprávní úrovni, který ovlivňuje použitelné právo určené na základě vnitrostátních kolizních norem podle požadavků země původu.

Soudní dvůr EU odpověděl pozitivně na druhou otázku. Jedná se tedy „pouze“ o korektiv na hmotněprávní úrovni. Tímto však podle názoru autorky Soudní dvůr svým způsobem dále snížil užitečnost a význam kritéria centrum zájmů poškozeného. Ačkoliv směrnice o elektronickém obchodu a Nařízení Brusel I upravují zcela rozdílné oblasti úpravy, druhá část rozhodnutí ve věci eDate může podstatně ovlivnit spory vyplývající z porušení osobnostních práv na internetu. Interpretace směrnice o elektronickém obchodu Soudním dvorem klade důraz na právo země poskytovatele služby, tedy žalovaného. Poškozený tak musí ve všech případech

publication or broadcasting service is principally directed or, if this is not apparent, the country in which editorial control is exercised, and that country's law shall be applicable. The country to which the publication or broadcast is directed shall be determined in particular by the language of the publication or broadcast or by sales or audience size in a given country as a proportion of total sales or audience size or by a combination of those factors.

4. The law applicable to the right of reply or equivalent measures and to any preventive measures or prohibitory injunctions against a publisher or broadcaster regarding the content of a publication or broadcast and regarding the violation of privacy or of rights relating to the personality resulting from the handling of personal data shall be the law of the country in which the publisher, broadcaster or handler has its habitual residence.“

spadajících do rozsahu směrnice o elektronickém obchodu zohledňovat vždy i aplikaci cizího práva.³⁵

Závěr

Odborná veřejnost velmi očekávala rozhodnutí Soudního dvora ve věci eDate. Podle názoru autorky ale přineslo více otázek než odpovědí. Jak je z výše uvedené analýzy patrné, rozšíření kritéria „místo škodné události“ a jeho vymezení pro otázky pomluvy na internetu ve smyslu centra zájmů poškozeného nelze považovat za vhodné. V tomto příspěvku byly uvedeny některé otázky, které mohou být spojeny s jeho interpretací a aplikací. Vzhledem k rozvoji internetu je možné, že se Soudní dvůr bude opět zabývat interpretací kritéria místo škodné události na internetu. Lze doufat, že v některém z příštích rozhodnutí bude tento termín doplněn a zpřesněn. Podle názoru autorky interpretace kritéria „místo škodné události“ pro porušení osobnostních práv pomluvou na internetu neodpovídá požadavku předvídatelnosti a právní jistoty stran. Pracovní hypotéza byla potvrzena.

Summary

This article deals with the topic of jurisdiction in online defamation. Focus of the article is on the Article 5 Paragraph 3 of the Brussels I Regulation. This provision contains jurisdictional rule for non-contractual obligations – “*place of harmful event*”. This rule was recently subject to the Court of Justice of the EU decision in eDate. In this decision the Court of Justice interpreted this rule in case of online defamation. It extended the Shevill rule and created new and additional interpretation of this rule consisting in claimant’s “centre of interest”. This decision raised many question regarding its applicability and suitability. This article tried to analyze some of the issues raised by this decision.

³⁵ DICKINSON, A. By Royal Appointment: No Closer to an EU Private International Law Settlement [online]. Conflict of Laws.net. News and Views in Private International Law, 2012 [citováno 27.9.2013]. Dostupné z <http://conflictflaws.net/2012/by-royal-appointment-no-closer-to-an-eu-private-international-law-settlement/>.